

DERS TANITIM ve UYGULAMA BİLGİLERİ

Dersin Adı	Kodu	Yarıyıl	T+U+L (saat/hafta)	Türü (Z / S)	Yerel Kredi	AKTS
Toplumsal Cinsiyet ve İnsan Hakları	LW 570	Güz-Bahar	03+00+00	Seçmeli	3	7.5
Akademik Birim:	Hukuk					
Öğrenim Türü:	Örgün eğitim					
Ön Koşullar	Yok					
Öğrenim Dili:	Türkçe					
Dersin Düzeyi:	Yüksek Lisans					
Dersin Koordinatörü:	Reyda ERGÜN					
Dersin Amacı:	1. Öğrencilerin, feminizm, LGBTİ hareketi ve queer teorisinin liberal hak kuramına getirdikleri eleştirel yaklaşımları derinlemesine analiz edebilmelerini sağlamak. 2. Öğrencileri, toplumsal cinsiyet ve insan hakları hukuku arasındaki ilişki üzerine tartışma yürütmelerini sağlayacak bilgi ve araçlarla donatmak, 3. Öğrencilerin, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği konusunda ulaşılmış olan uluslararası insan hakları hukuku standartlarını içeren belge ve içtihatlarla tanıştırmak, 4. Öğrencilerin, insan hakları koruma mekanizmalarının toplumsal cinsiyet perspektifinden yola çıkılarak çalıştırılmasının imkanları üzerine düşünmeye yöneltmektir.					
Dersin İçeriği:	Bu ders kapsamında ilk olarak, uluslararası insan hakları hukukunun dayandığı tarihsel, kavramsal ve kuramsal çerçeve ele alınacaktır. Bu çerçevede, liberal hak kuramının temel önerme ve önkabulleri tartışmaya açılacaktır. Ardından feminist hareket ve LGBTİ hareketinin tarihi ile feminist teori ve queer teoriye kısa bir giriş yapılarak, eleştirel düşünsel araçlar olan toplumsal cinsiyet, patriyarka ve heteronormativite gibi temel kavramsallaştırmalar tartışmaya açılacaktır. Ardından bu teorilerin, toplumsal cinsiyet ve insan hakları hukuku ilişkisi ele alınacaktır. Bu bağlamda öncelikle feminist hareket ve LGBTİ hareketinin hak mücadelesinde kullandıkları söylem ve yöntemler ele alınarak, insan hakları hukuku alanındaki kazanımlar ve insan hakları hukukunun sınırları tartışmaya açılacaktır. Bu çerçevede, örnek insan hakları belgeleri ve içtihat üzerinden, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği konularında ulaşılmış olan standartlar üzerinde durulacaktır. Son olarak, Türkiye'deki hukuk ve uygulaması bu standartlar çerçevesinde analiz edilecektir.					
Dersin Öğrenme Çıktıları (ÖÇ):	<ul style="list-style-type: none"> • 1- Feminizm ve queer teorisinin geliştirdiği kavramsallaştırmaları kullanarak toplumsal cinsiyet ve insan hakları hukuku ilişkisine eleştirel yaklaşabileceklerdir. • 2- Toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği konularında yürütülen hak mücadelelerinin söylemsel analizini yapabilecek ve yöntem önerileri geliştirebileceklerdir. • 3- Kadına ve LGBTİ bireylere karşı ayrımcılığın toplumda ortaya çıkış biçimlerini saptayabilecek ve ortadan kaldırılması için insan hakları koruma mekanizmalarının bir araç olarak kullanılması konusunda fikir üretebileceklerdir.					
Dersin Öğrenme Yöntem ve Teknikleri	Konu anlatımı ve öğrencilerin derse aktif katılımıyla tartışma					

HAFTALIK PROGRAM

Hafta	Konular	Ön Hazırlık	ÖÇ
1	Giriş	Yok	1
2	İnsan Hakları Hukukunun Tarihsel, Kavramsal ve Kuramsal Arka Planı	OKUMALAR: Oktay Uygun, "İnsan Hakları Kuramı", İnsan Hakları, Yapı Kredi Yayınları, 2000, s. 13-44.	1-2-3
3	Liberal Hak Kuramına Eleştirel Yaklaşımlara Genel Bir Bakış	OKUMALAR: Bora Erdağı (ed.), Liberal Hakların, Hukukun ve Devletin Sınırları, Notabene Yayınları, 2015. Genevieve Lloyd, Erkek Akıl, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1996. Anne Phillips, Demokrasinin	1-2-3

		Cinsiyeti, Metis Yayınları, İstanbul, 1995.	
4	Feminist Hareket ve LGBTİ Hareketinin Tarihi ve İnsan Hakları Söylemi	OKUMALAR: Gisela Notz, Feminizm, Phoenix Yayınları, İstanbul, 2012. Erdal Partog, "Queer Teorisi Bağlamında Türkiye LGBTT Mücadelesinin Siyasi Çizgisi", Cinsellik Muamması. Türkiye'de Queer Kültür ve Muhalefet, haz. Cüneyt Çakırlar, Serkan Delice, Metis Yayınları, İstanbul, 2012, s. 162-184.	1-2-3
5	Feminist Teori: Patriyarka ve Toplumsal Cinsiyet	OKUMALAR: Josephine Donovan, Feminist Teori, İletişim Yayınları, İstanbul, 2009. Fatmagül Berktaş, Tektanrılı Dinler Karşısında Kadın, Metis Yayınları, İstanbul, 2000, s. 77-168. Joan Wallach Scott, Feminist Tarihin Peşinde, BGST Yayınları, İstanbul, 2013.	1-2-3
6	Queer Teori: Heteronormativite	OKUMALAR: Judith Butler, "Kritik Queer", Queer Tahayyül, der. Sibel Yardımcı, Özlem Güçlü, Sel Yayıncılık, İstanbul, 2013, s. 121-148. Micheal Warner, "Queer Gezegen Korkusu: Queer Politika ve Toplumsal Teori'ye Giriş", Queer Tahayyül, der. Sibel Yardımcı, Özlem Güçlü, Sel Yayıncılık, İstanbul, 2013, s. 149-178. Judith Butler, Cinsiyet Belası, Metis Yayınları, İstanbul, 2008.	1-2-3
7	Feminist Hak Mücadelesinin Söylem ve Yöntemlerinin İnsan Hakları Hukukundaki Yansımaları	OKUMALAR: Güncel gelişmelere göre dersten önce öğrencilere konuyla ilgili insan hakları belgeleri ve kararlar okuma olarak önerilecektir.	1-2-3
8	LGBTİ Hak Mücadelesinin Söylem ve Yöntemlerinin İnsan Hakları Hukukundaki Yansımaları	OKUMALAR: Güncel gelişmelere göre dersten önce öğrencilere konuyla ilgili insan hakları belgeleri ve kararlar okuma olarak önerilecektir.	1-2-3
9	Toplumsal Cinsiyet ve AİHM İçtihadı	OKUMALAR: Ders öncesinde konuya ilişkin güncel AİHM kararları öğrenciler ile paylaşılacaktır.	1-2-3
10	Cinsel Yönelim, Cinsiyet Kimliği ve AİHM İçtihadı	OKUMALAR: Ders öncesinde konuya ilişkin güncel AİHM kararları öğrenciler ile paylaşılacaktır.	1-2-3
11	Türkiye Hukuku ve Uygulamasında Toplumsal Cinsiyet, Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği	OKUMALAR: Feride Acar, "Türkiye'de Kadınların İnsan Hakları: Uluslararası Standartlar, Hukuk ve Sivil Toplum", Kadın Hakları. Uluslararası Hukuk ve Uygulama, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2010, s. 13-22. Veysel Eşsiz, "Devletin Eli, Beli, Sopası: Anlatılmamış Sürgünden "Kabahatlere" Türkiye'de Trans Bedenin Denetimi", Cinsellik Muamması. Türkiye'de Queer Kültür ve Muhalefet, ha	1-2-3
12	Öğrenci Sunumları ve Tartışma	Yok.	

13	Öğrenci Sunumları ve Tartışma	Yok.
14	Öğrenci Sunumları ve Tartışma	Yok.

Kadir Has Üniversitesi'nde bir dönem 14 haftadır, 15. ve 16. hafta sınav haftalarıdır.

ZORUNLU ve ÖNERİLEN OKUMALAR

Tek bir kaynak baştan sona takip edilmeyecektir.

DİĞER KAYNAKLAR

Ayşe Gül Altınay, Yeşim Arat, Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet, Metis Yayınları, İstanbul, 2008. Fatmagül Berktaş, Tektanrılı Dinler Karşısında Kadın, Metis Yayınları, İstanbul, 2000. Hande Birkalan-Gedik, “Türkiye’de Feminizmi ve Antropolojiyi Yeniden Düşünmek: Feminist Antropoloji Üstüne”, Cogito, Sayı: 58, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2009, s. 285- 338. Judith Butler, Cinsiyet Belası, Metis Yayınları, İstanbul, 2008. Judith Butler, “Kritik Queer”, Queer Tahayyül, der. Sibel Yardımcı, Özlem Güçlü, Sel Yayıncılık, İstanbul, 2013, s. 121-148. R. W. Connell, Toplumsal Cinsiyet ve İktidar, çev. Cem Soydemir, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1998. Josephine Donovan, Feminist Teori, İletişim Yayınları, İstanbul, 2009. Veysel Eşsiz, “Devletin Eli, Beli, Sopası: Anlatılmamış Sürgünden “Kabahatlere” Türkiye’de Trans Bedenin Denetimi”, Cinsellik Muamması. Türkiye’de Queer Kültür ve Muhalefet, haz. Cüneyt Çakırlar, Serkan Delice, Metis Yayınları, İstanbul, 2012, s. 185-220. Melek Göregenli, “Heteroseksizm, Homofobi ve Nefret Suçları: Sosyal Psikolojik Yaklaşım”, Cogito, Sayı: 65-66, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2011, s. 353-365. Heidi Hartman, “Patriyarka ve Kapitalizm”, Feminist Politika. Özel Sayı: Ücretli-Ücretsiz Emek Kısacasında Kadın, İstanbul, 2011, s. 15-56. Dicle Koğacıoğlu, “Gelenek Söylemleri ve İktidarın Doğallaştırılması: Namus Cinayetleri Örneği”, Cogito, Sayı: 58, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2009, s. 350-384. Elifhan Köse, “Cinsiyet/Toplumsal Cinsiyet İkililiği Üzerine Eleştirel Yaklaşımlar ya da Doğa Doğal Midir?”, Doğu Batı, Sayı: 64, Doğu Batı Yayınları, Ankara, 2013, s. 37-52. Nancy Levit, Robert R. M. Verchick, Feminist Legal Theory. A Primer, New York University Press, New York, Londra, 2006. Genevieve Lloyd, Erkek Akıl, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1996. Gisela Notz, Feminizm, Phoenix Yayınları, İstanbul, 2012. Erdal Partog, “Queer Teorisi Bağlamında Türkiye LGBTT Mücadelesinin Siyasi Çizgisi”, Cinsellik Muamması. Türkiye’de Queer Kültür ve Muhalefet, haz. Cüneyt Çakırlar, Serkan Delice, Metis Yayınları, İstanbul, 2012, s. 162-184. Anne Phillips, Demokrasinin Cinsiyeti, Metis Yayınları, İstanbul, 1995. Micheal Warner, “Queer Gezegen Korkusu: Queer Politika ve Toplumsal Teori’ye Giriş”, Queer Tahayyül, der. Sibel Yardımcı, Özlem Güçlü, Sel Yayıncılık, İstanbul, 2013, s. 149-178.

DEĞERLENDİRME SİSTEMİ

Yarıyıl İçi Çalışmaları	Sayı	Katkı Payı (%)
Ara Sınavlar/Sözlü Sınavlar/Kısa Sınavlar	1	40
Final Sınavı	1	60
Total:	2	100

İŞ YÜKÜ HESAPLAMASI

Etkinlikler	Sayısı	Süresi (saat)	Toplam İş Yüğü (saat)
Ders Saati	14	3	42
Ödev	14	5	70
Ara Sınavlar/Sözlü Sınavlar/Kısa Sınavlar	1	10	10
Final Sınavı	1	10	10
Toplam İş Yüğü (saat):			132

1 AKTS = 25 saatlik iş yükü

PROGRAM YETERLİLİKLERİ (PY) ve ÖĞRENME ÇIKTILARI (ÖÇ) İLİŞKİSİ

#	PY1	PY2	PY3	PY4	PY5	PY6	PY7	PY8	PY9
OC1									
OC2									
OC3									

Katkı Düzeyi: 1 Düşük, 2 Orta, 3 Yüksek